

VN/24501/2020
OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
PL 29
00023 Valtioneuvosto

RAHAPELITOIMINNAN TUOTTOJEN VÄHENEMISEEN VARAUTUVAN SELVITYSRYHMÄN JÄSENILLE

Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö ja valtiovarainministeriö asettaman ryhmän tehtävänä on selvittää, **miten rahapelitoiminnan tuottojen vähenemiseen** varaudutaan tulevina vuosina. Lisäksi tehtävänä on myös **arvioida arpajaislain toisen vaiheen uudistuksen vaikutuksia rahapelitoiminnan tuottokehitykseen**. Selvitysryhmä **ei tee esityksiä Veikkauksen omistajaohjaukseen tai rahapelimarkkinoiden sääntelyyn**.

Yleistä

Suomessa rahapelaamista säätelee arpajaislaki. Manner-Suomessa on myönnetty rahapelien järjestämisen yksinoikeus Veikkaus Oy:lle. Ahvenanmaalla rahapelitoimintaa toteuttaa PAF. Selvitysryhmän asettaminen tilanteessa, jossa rahapelitoiminnan tuotot alenevat erityisesti Veikkauksen osalta, on perusteltu ja paikallaan. Aikataulua voi pitää kiireellisenä, mutta toisaalta tutkimusmateriaalia on runsaasti saatavilla. Tarkoin rajatussa työnkuvassa suljetaan pois Veikkauksen omistajaohjaus ja rahapelimarkkinoiden sääntely, joten kokonaisuutta voi pitää helpommin hallittavana. Toisaalta keskeisen elementin poissulkemista voi pitää vaihtoehtoja kaventavana tekijänä, joka on myös työryhmän selvityksen kannalta problemaattinen. Eri vaihtoehtoja tarkastelemalla rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisen varautumiseen voisi löytää tapoja, joissa vähenemää olisi vähemmän tai ei lainkaan ilman, että peliongelmat merkittävässä määrin kasvaisivat. Työryhmän rajatun toimenkuvan mukaisesti keskitymme pääosin annetun tehtäväkuvan kommentointiin.

Kunnioittavasti teemme seuraavia huomioita selvitysryhmän harkittavaksi, jotka olemme pyrkineet jaottelemaan selvitysryhmän toimenkuvan mukaisesti.

Rahapelitoiminnan tuottojen vähenemiseen varautuminen tulevina vuosina

Toteamme, että trenditietoon pohjautuen rahapelitoiminnan tuotot tulevat vähenemään nykyjärjestelmässä. Kehitys nopeutui erityisesti koronakriisistä johtuen, mutta tulevaisuuden näkymät myös koronan jälkeisessä maailmassa tukevat tätä käsitystä.

Alleviivaamme, että koronakriisistä johtuen valtion budjettivaroista tehdyt kompensatiot ovat olleet perusteltuja ja samalla osoittaneet, että käytäntöön olisi mahdollisuus siirtyä laajemminkin.

Ehdotamme, että rahapelitoiminnan tulot tuloutettaisiin lyhentämättömänä valtion budjettiin. Tämä olisi selkein tapa järjestää lyhyellä aikavälillä tuottojen jakaminen ja toisaalta hallinnoida niiden alenemasta johtuvia kompensatioita valtion taloudellinen tilanne huomioiden. Tällä olisi myös positiivisia vaikutuksia järjestelmän läpinäkyvyyden kannalta ja se vähentäisi eturistiriitoja, jotka nykyisessä mallissa ovat ilmeisiä.

Ehdotamme, että tuottojen vähenemiseen on varauduttava laajemmat mahdollisuudet huomioiden, johon on sisällytettävä myös erilaisten mallien, kuten lisenssimallin, tarkastelu. Tämä mahdollistaisi kontrolloidun ja sanktoidun järjestelmän, jossa muun muassa arpajaisverotulot ja lisenssimaksut kansainvälisten esimerkkien mukaisesti oikaisisivat nykyisen tulovirtakehityksen kasvu-uralle. Rahapelijärjestelmässä siirtyminen säänneltyyn lisenssimalliin olisi järkevä tapa toteuttaa suomalaista rahapelaamista tulevaisuudessa, jossa myös Veikkauksella olisi edelleen merkittävä rooli. Samalla yhtiö voisi kasvaa myös kansainvälisesti.

Arpajaislain toisen vaiheen uudistuksen vaikutukset rahapelitoiminnan tuottokehitykseen

Näemme, että arpajaislain toisen vaiheen uudistuksella on hyötyjä peliongelmiin vähentämisessä, jotka ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen suuria ja keskittyneitä. Erityisesti raha-automaattien sijoittelu ja myyntipisteiden sijoittuminen vaikuttavat merkittävässä määrin pelaamisen arkipäiväisyyteen, mutta rakentavat myös pelaamiseen kannustavaa kulttuuria lasten- ja nuorten elämässä kohti hyväksyttävää ja arkipäiväistä pelaamista.

Korostamme, että kaikki rahapelien markkinointi tulisi olla tiukoin säänneltyä ja vastuullista ja sen tulee koskettaa kaikkia toimijoita.

Panemme merkille, ettei Veikkauksen vastuullisuus rahapelaamisen järjestämisessä ole ollut riittävällä tasolla peliongelmiin ehkäisyssä, eikä yhtiön palkitsemiskäytänteet ole kannustaneet vastuullisen pelikulttuurin luomiseen Suomessa.

Toteamme, että maksuliikenteen estojen käyttöönotto sisältää useita ongelmia – myös perustuslaillisia kysymyksiä – eikä maksuliikenteen estämisen vaativa järjestelmä välttämättä kompensoi järjestelmän tuomilla tuotoilla sen ylläpidon aiheuttamia kustannuksia.

Alleviivamme, että erityisesti ammattilaiselle pokeri- ja vedonlyöntitoiminnalle maksuliikenne estot vaikeuttavat elinkeinotoimintaa ja todennäköisesti aiheuttaisivat siirtymän muihin eurooppalaisiin maihin vähentäen Suomen saamia verotuloja.

Huomioimme, että erilaisia maakohtaisia estoja maksuliikenteessä tai internetsivustoilla on mahdollista kiertää ja toiminnan valvominen aiheuttaa runsaasti kustannuksia. Suomalaiset häviävät per henki rahapeleihin kansainvälisesti tarkasteltuna paljon. Konsulttiyhtiö [H2 Gambling Capitalin mukaan](#) suomalaiset hävisivät 370 euroa, kun esimerkiksi Ruotsissa vastaava summa oli 220 euroa.

Nostamme esiin, että maksublokkit eivät [Finanssiala ry:n mukaan](#) estä ulkomaille pelaamista. [Sisäministeriön selvityksen mukaan](#) blokit olisivat lainsäädännöllisesti mahdollisia 16 EU-maassa ja käytössä kahdeksassa. Niiden maiden, joissa blokit olivat käytössä, kokemukset eivät olleet positiivisia markkinoiden suojaamisen kannalta.

Korostamme, että myös Suomessa on sitouduttava vastuulliseen rahapelaamiseen, jossa peliestot on helppo asettaa ja rahapeliongelmiä ehkäistään aktiivisesti.

Huomautamme, että Veikkauksen tuottojen voi odottaa arpajaislain toisen vaiheen toimenpiteiden seurauksena laskevan selvästi.

Ehdotamme, että arpajaislain toiseen vaiheeseen siirrytään vain osittain, jossa pelikoneiden sijoitteluun ja mainontaan kiinnitetään erityinen huomio. Rahapelitoiminnan tuotot siirretään täysimääräisesti valtion budjettiin ja rahoituksen jakoa tarkastellaan uudelleen kohdan ”Periaatteet rahapelitoiminnan tuotolla rahoitettavien käyttökohteiden vähentämisestä” ehdotuksen mukaisesti.

Rahapeliteottojen yhteiskunnallinen merkitys suomalaisen yhteiskunnan, julkisen talouden rahapeliteutoista rahoitusta saavien yhteisöjen näkökulmasta

Huomioimme, että rahapeliteottojen yhteiskunnallinen merkitys on ollut suuri ja tuotoilla on pääosin tuettu hyvää toimintaa, johon on sisältynyt paljon myös lakisääteisiä tehtäviä. Toisaalta vakiintunut ja lähtökohtaisesti vuosi vuodelta kasvanut rahoitus on myös aiheuttanut tehottomuutta. Lisäksi Veikkauksen, edunsaajien ja poliitikkojen välinen yhteys, jossa samat henkilöt sääntelevät, hallinnoivat ja jakavat rahapeliteottoja, on ongelmallinen ja sokea järjestelmän sisäisille epäkohdille.

Huomioimme, että edunsaajat tekevät tärkeää ja korvaamatonta työtä, mutta myös sen, että toiminta on osin vanhentunutta, sisältää paljon nykyaikaan sopimattomia käytäntöjä ja että myös tämä järjestelmä kaipasi uudistamista, jossa kriittisesti arvioidaan edunsaajien rahoituksellista asemaa.

Korostamme, että rahapeliteottojen yhteiskunnallinen merkitys sisältää myös peliongelmat ja pelaamisen yhteiskunnalliset ongelmat, joiden osuutta rahapelitoiminnassa ei voi väheksyä. Jokainen rahapeleillä saatu euro on pois muusta kulutuksesta ja myös pelaamisen hinta euroissa ja yhteiskunnallisina ongelmina olisi selvitettävä, kuten myös esimerkiksi alkoholin ja tupakan osalta on tehty.

Korostamme, että pelaamisen arkipäiväisyys kannustaa pelaamiseen, jonka johdosta pelikoneet tulisi siirtää erillisiin, valvottuihin pelisaleihin.

Ehdotamme, että yhteys edunsaajien ja rahapeliteottojen osalta katkaistaan ja rahapelitoiminnasta kerätyt tuotot siirretään suoraan valtion budjettiin.

Rahapelitoiminnan tuoton käytön vaikuttavuuden ja tuottavuuden lisäämisen mahdollisuudet ja tuoton käyttökohteiden siirtäminen yleiskatteellisista budjettivaroista rahoitettaviksi

Toteamme, että rahapelitoiminnan tuoton käyttö on paikoin tehotonta ja vanhentunutta.

Ehdotamme, että tuoton käyttöä tarkastellaan riippumattoman, ulkopuolisen arvioijan toimesta.

Ehdotamme, että rahapelitoiminnan tuotto siirretään kokonaan valtion budjettivaroihin.